Міністерство оборони України

Військовий стандарт 01.106.105 (Видання 1)

Інженерне забезпечення

Глосарій термінів та визначень із знешкодження вибухонебезпечних предметів та протидії саморобним вибуховим пристроям

ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАДАННЯ ЧИННОСТІ

Прийнято та надано чинності: наказ начальника Управління стандартизації, кодифікації та каталогізації від _____ № ____.

Реєстраційний номер ОВС/_____.

Чинний від _____

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

Військовий стандарт ВСТ 01.106.005 розроблено в перше.

ОБЛІК ЗМІН ТА ПОПРАВОК

Порядковий номер зміни, поправки	Дата і номер наказу про прийняття зміни, поправки	В якому місці документа розміщено зміну, поправку

ПЕРЕДМОВА

I. Цей військовий стандарт розроблено Управлінням екологічної безпеки та протимінної діяльності спільно з Центром розмінування, Агенством з підтримки та постачання НАТО та інструкторами Збройних Сил Канади у рамках Операції UNIFIER. Розробники: **В.Ю. Галіцин**, **В.О. Заверуха**, **С.М. Зубаревський**, **М.В. Комісаров** (керівник розробки), **С. Лаплант Ю.А. Лачугіна**, **І.В. Маматов**, **В.М. Петровський**, **В.Г. Родіков**, кандидат педагогічних наук, **А.В. Романович, Ф. Сас, М. Сміт, О.Д. Щебетюк**.

II. Цей військовий стандарт розроблено на основі термінів, які визначені у стандартах НАТО.

III. Цей військовий стандарт погоджено видами Збройних Сил України та окремими родами військ Збройних Сил України, Головним управлінням оперативного забезпечення Збройних Сил України, військовою частиною А0515 та Управлінням стандартизації кодифікації та каталогізації.

IV. Цей військовий стандарт може бути застосовано в органах військового управління Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України та інших військових формуваннях, утворених відповідно до законодавства України з метою організації підготовки особового складу з протидії саморобним вибуховим пристроям.

V. Міністерство оборони України не несе відповідальності за наслідки застосування цього стандарту не за призначенням.

VI. Усі питання, що стосуються цього військового стандарту, направляти до Управління екологічної безпеки та протимінної діяльності.

ЗМІСТ

Вступ…….... 5
1. Сфера застосування……..... 5
2. Нормативні посилання…… 5
3. Умовні познаки та скорочення……... 5
4. Терміни та визначення понять…… 5
A…… 7
B…… 7
C…… 7
D…… 9
E…… 12
F…… 16
H…… 17
I…….. 18
J…….. 19
L…… 19
M…… 19
N…… 21
P…… 21
R…… 21
S…… 23
T …… 26
U…… 26
V…… 27
W…… 27
Абетковий покажчик……... 28
Додаток 1. Бібліографія…….. 30

ВСТУП

Військовий стандарт (далі – ВСТ) розроблено в рамках співпраці НАТО та України з метою створення словника термінів у сфері знешкодження вибухонебезпечних пристроїв та протидії саморобним вибуховим пристроям (далі – ВНП та протидії СВП).

1. СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

Цей ВСТ встановлює єдине розуміння у сфері знешкодження ВНП та протидії СВП.

Визначення та терміни охоплюють широкий спектр дисциплін, процесів та обладнання, які пов’язані з діяльністю щодо знешкодження ВНП та протидії СВП.

В цей глосарій включено терміни та визначення, які описують різні типи СВП та характерні компоненинти СВП.

2. НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

Цей військовий стандарт не містить посилань на інші документи.

3. УМОВНІ ПОЗНАКИ ТА СКОРОЧЕННЯ

У цьому військовому стандарті умовні познаки та скорочення наведені у тексті.

4. ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

A

Allied joint publication (AJP) [6]

Спільна публікація

Anti-disturbance device

An internal or external device on a mine arranged to actuate the mine in case of outside disturbance.

See also anti-countermining device; anti-handling device. [13]

Елемент невилучення

Пристрій, який конструктивно є окремими елементом або частиною інженерного боєприпаса та призначений для унеможливлення його знешкодження (зняття, вилучення).

Дивитись також, пристрій встановлений проти знешкодження;

пристрій на невилучення.

Antihandling device

A device intended to protect a mine and which is part of, linked to, attached to or placed under the mine and which activates the mine when an attempt is made to tamper with or otherwise intentionally disturb the mine. [15]

Елемент або пристрій невилучення

Пристрій встановлений для захисту міни і є її складовою, приєднаний або встановлений під міною і який приводить в дію міну при спробі її знешкодження (нейтралізації) на місці встановлення.

Area clearance

In land operations, the detection and if found, the identification, marking and neutralization, destruction or removal of mines or other expl osive ordnance, improvised explosive devices and booby traps in a defined area to allow a military operation to continue with reduced risk.

Note: Area clearance is normally conducted by military units. [12], [15]

Очищення території

Ідентифікація, маркування, нейтралізація, руйнування, або вилучення мін, вибухонебезпечних залишків війни, саморобних вибухових пристроїв та мін-пасток на визначеній ділянці у ході їх пошуку та виявлення при проведенні наземних операцій, для забезпечення продовження проведення військових операцій із меншим степенем ризику.

Примітка: Очищення території зазвичай виконується військовими підрозділами.

Area search (A/S)

Reconnaissance or search of a specific area to provide new or updated information on general or specific situations and/or activities. [15]

Обстеження території (району)

Розвідка або пошук на визначеній ділянці місцевості для забезпечення новою інформацією або її оновлення стосовно специфічної ситуації і активності.

Arming

As applied to explosives, weapons or weapon systems, the changing from a safe to an armed state ofreadiness. [15]

Споряджання (переведення у бойовий стан)

Переведення (приведення) вибухових речовин, боєприпасів, засобів або систем озброєння з безпечного (не бойового) стану у бойовий стан.

B

Biometrics Automated recognition of individuals based on their behavioural and biological characteristics. [11], [17]	**Біометрія** Сукупність автоматизованих методів і засобів ідентифікації особи, заснованих на її фізіологічних або поведінкових характеристиках
Bomb Explosive article which is dropped from aircraft. It may contain a flammable liquid with bursting charge, a photo-flash composition or a bursting charge. The term excludes aerial torpedoes. [7]	**Бомба** Вибуховий предмет, що зазвичай скидається з літального апарату. Вона може містити запалювальну рідину з вишибним зарядом, освітлювальнусуміш чи розривний заряд. Це поняття виключає авіаторпеди.
Booby trap A device designed, constructed or adapted to kill or injure, which functions when a person disturbs or approaches an apparently harmless object or performs an apparently safe act. [15]	**Міна-пастка** Пристрій розроблений, сконструйований чи адаптований задля знищення та ураження, що приводиться в дію коли особа торкається чи підходить до явно нешкідливого предмета або після виконання зазвичай безпечної дії.

C

Cache A hidden store of things, for C-IED this means the same as hide. [11]	**Тайник** Прихований склад предметів, в контексті П-СВП те саме, що схованка.
Charge The amount of propellant required for a fixed, semi-fixed, or separate loading projectile, round or shell. It may also refer to the quantity of explosive filling contained in a bomb, mine or the like. In combat engineering, a quantity of explosive, prepared for demolition purposes. [15]	**Заряд** Кількість метальної ВР, необхідної для патронного, гільзового та картузного заряджання боєприпаса, артилерійського пострілу або снаряду. Це також може відноситись до кількості вибухової речовини, яка міститься в бомбі, міні або іншому боєприпасі.

В інженерній справі певна кількість кількість вибухової речовини, що підготовлена до підриву.

Chemical, biological, radiological, and nuclear explosive ordnance

A fully engineered assembly designed to cause the release of a chemical or biological agent or radiological material onto a chosen target or to generate a nuclear detonation. [12]

Хімічні, біологічні, радіаційні та ядерні ВНП

Повністю зібраний інженерний боєприпас, що призначений для розповсюдження хімічних речовин, чи радіаційних матеріалів з метою нанесення ураження противнику, або створення ядерного вибуху.

Chemical, biological, radiological and nuclear explosive ordnance disposal

The use of EOD procedures on devices that contain chemical, biological, radiological or nuclear payloads and materials. [12]

Знешкодження хімічних, біологічних, радіаційних та ядерних ВНП

Застосування процедур знешкодження ВНП, що містять у бойовому спорядженні хімічні, біологічні, радіаційні чи ядерні матеріали.

Cluster

Group of bombs released together. A cluster usually consists of fragmentation or incendiary bombs. [15]

Касета (касетний боєприпас)

Група суббоєприпасів, що скидаються одночасно. Касети зазвичай складаються з осколкових чи запалювальних суббоєприпасів.

Command-detonated munition

A munition that is deliberately and remotely detonated by the person in control of that munition. [15]

Керований боєприпас

Боєприпас, що свідомо та дистанційно приводиться в дію особою, яка відповідальна за контроль над цим боєприпасом.

Command-wire improvised explosive device (CWIED)

A switch where the firing point and contact point are separate but joined together by a length of wire. [6]

СВП керований по проводах

СВП, в якому підривна станція та ініціюючий елемент відокремлені, проте з’єднані за допомогою проводів для керування засобом ініціювання.

Commercial Explosives

Explosives produced and used for commercial, industrial, or recreational applications.

Вибухова речовина промислового виготовлення

ВР, що виготовляється та застосовується в комерційних, промислових чи розважальних цілях.

Conventional munition

Complete device charged with explosives, propellants, pyrotechnics, initiating composition but without chemical, biological, radiological or nuclear material, for use in military operations, including demolitions. [12]

Звичайні боєприпаси

Боєприпаси які не містять хімічних, біологічних, радіологічних чи ядерних матеріалів і застосовуються при проведенні військових операцій, включно з підривними роботами.

Conventional Munitions Disposal (CMD)

The use of explosive ordnance disposal procedures on a munition that is neither chemical, biological, radiological nor nuclear. [12]

Знешкодження звичайних (штатних) боєприпасів

Застосування процедур знешкодження ВПН на боєприпасах, що не є хімічними, біоогічними, радіаційними чи ядерними.

Counter-RCIED Electronic Warfare (CREW)

Засоби радіоелектронної протидії радіокерованим СВП

Термін США, що застосовується в контексті захисту від СВП військ (сил) засобами радіоелектронної боротьби (ECM/EW).

D

Demining

The removal of all unexploded mines, explosive ordnance, improvised explosive devices and booby traps from a defined area to make the area safe for civilians.

Note: Demining is not normally conducted by military units. [15]

Розмінування

Процес повного вилучення (знешкодження) мін, вибухонебезпечних матеріалів, вибухонебезпечних залишків війни, СВП та мін-пасток з визначеної території, з метою забезпечення безпеки цивільного населення.

Примітка: розмінування, зазвичай, не проводиться військовими підрозділами.

Demining (humanitarian demining)

Activities which lead to the removal of *explosive ordnance* hazards, including technical survey, mapping, clearance, marking, post-clearance documentation, community mine action liaison and the handover of cleared land. Demining may be carried out by different types of organisations, such as NGOs, commercial companies, national mine action teams or military units. Demining may be emergency-based or developmental.

Note:

in IMAS standards and guides, explosive ordnance clearance is considered to be just one part of the demining process;

in IMAS standards and guides, demining is considered to be one component of mine action;

in IMAS standards and guides, the terms demining and humanitarian demining are interchangeable. [8].

Розмінування (Гуманітарне розмінування)

Діяльність, внаслідок якої відбувається усунення загроз від вибухонебезпечних предметів, включаючи технічне обстеження, складання карт, очищення, маркування, складання документації після очищення, зв'язок з громадами з питань протимінної діяльності та передача очищеної території. Розмінування може виконуватися різними організаціями на зразок НУО (неурядовими організаціями), комерційними компаніями, національними органами з протимінної діяльності або військовими підрозділами. Розмінування може здійснюватися як в аварійному порядку, так і під час звичайного перебігу подій.

Примітка:

в стандартах і нормах МСПМД (IMAS), очищення від мін та ВЗВ вважається всього лише однією складовою частиною процесу розмінування;

в стандартах і нормах МСПМД (IMAS), розмінування вважається одним з компонентів протимінної діяльності;

в стандартах і нормах МСПМД (IMAS), терміни «розмінування» та «гуманітарне розмінування» є взаємозамінними.

Demolition

The destruction of structures, facilities or materiel by use of fire, water, explosives, mechanical, or other means. [15]

Руйнування пошкодження

Знищення конструкцій, будівель, або об’єктів військової техніки за допомогою вогню, води, вибухових речовин, механічних або інших засобів.

Destroy in situ, blow in situ

To destroy an item of explosive ordnance without moving it from where it was found, generally by placing
an explosive charge according to Explosive Ordnance Disposal procedures.

Знищення на місці

Знищення вибухонебезпечного предмету не зрушуючи його з місця, найчастіше із застосуванням вибухового заряду відповідно до процедур знешкодження ВНП.

Detection

The discovery by any means of the presence of a person, object or phenomenon of potential military significance. [15]

Виявлення

Виявлена за допомогою будь-яких методів присутність особи, об’єкту чи явища, що мають військове значення.

Disarm

To restore a fuzing system to a non-armed condition from an armed condition, either reversibly, to permit rearming, or irreversibly and permanently (sterilization). [7]

Переведення з бойового положення в безпечне

Переведення боєприпаса в безпечне положення з бойового, таким чином, щоб його можна було повторно перевести в бойове положення або переведення боєприпаса з бойвого положення в безпечне з неможливістю подальшого застосування.

Disarmed mine

A previously armed mine which has been returned to a safe state. [15]

Міна в безпечному положенні

Міна, що не була переведена в бойове положення, або переведена з нього у безпечне (не бойове) положення.

Doctrine

Fundamental principles by which the military forces guide their actions in support of objectives. It is authoritative but requires judgement in application. [15]

Доктрина

Основні принципи, що визначають характер дії збройних сил при виконанні ними своїх задач. Незважаючи на розпорядницький характер доктрини, її виконання вимагає критичного підходу.

Dud

Explosive munitions which has not been armed as intended or which has failed to explode after being armed. [15]

Боєприпаси, що не вибухнули

Боєприпаси, які не були приведені в дію (у бойове положення), як це передбачалось конструкцією, чи не вибухнули, перебуваючи в бойовому положенні, за відповідних умов.

E

Electronic Counter Measures (ECM)

That division of electronic warfare involving actions taken to prevent or reduce an adversary's effective use of the electromagnetic spectrum (EMS) through the use of electromagnetic energy. There are three sub-divisions of ECM: electronic jamming, electronic deception and electronic neutralisation. [6], [15]

In the context of C-IED, ECM generally refers to RF inhibition (jamming) equipment used for force protection purposes. [Informal]

Радіоелектронне подавлення

Дії по запобіганню чи зниженню ефективності використання супротивником спектра електромагнітного випромінювання шляхом застосування електромагнітної енергії.

Існує три види радіоелектронного подавлення:

електронне подавлення;

електронна дезорієнтація;

електронна нейтралізація радіоелектронних засобів противника.

Electronic Warfare (EW)

Military action to exploit the electromagnetic spectrum encompassing: the search for, interception and identification of electromagnetic emissions, the employment of electromagnetic energy, including directed energy, to reduce or prevent hostile use of the electromagnetic spectrum, and actions to ensure its effective use by friendly forces. [15]

Радіоелектронна боротьба

Дії військ з використанням спектра електромагнітних коливань, які включають пошук, перехоплення і розпізнання джерел електромагнітного випромінювання, застосування електромагнітної енергії, у тому числі спрямованої енергії, для зниження ефективності чи запобігання використання спектра електромагнітного випромінювання противником і забезпечення його ефективного застосування своїми військами.

Estimated net explosive weight (NEW)

A reference to the estimated weight of the main charge which can be derived from observations of the blast effects, crater characteristics or container dimensions. [IED Tech Expl Lexicon]

Оціночний заряд вибухової речовини

Маса основного заряду, визначена шляхом спостерігання результату вибуху, характеристик воронки, чи розмірів контейнера.

Exploitation

Taking full advantage of any information that has come to hand for tactical or strategic purposes. [15]

Використання інформації

Максимальне використання будь-якої отриманої інформації в тактичних чи стратегічних цілях.

Explosion

A nuclear, chemical or physical process leading to the sudden release of energy.

Вибух

Радіаційний, хімічний чи фізичний процес, що призводить до швидкого вивільнення енергії.

Explosive

A substance or mixture of substances which, under external influences, is capable of rapidly releasing energy in the form of gases and heat. [15]

Вибухові речовини

Хімічні сполуки або суміші, які здатні під впливом зовнішніх дій до швидкого хімічного перетворення, що відбувається з виділенням великої кількості тепла і газоподібних продуктів.

Explosive ordnance (EO)

All munitions containing explosives, nuclear fission or fusion materials and biological and chemical agents.

Note: The English preferred term refers to explosive munitions collectively. Examples: bombs and warheads; guided and ballistic missiles; artillery, mortar, rocket and small-arms munitions; all mines, torpedoes and depth charges, demolition charges; pyrotechnics; clusters and dispensers; cartridge and propellant-actuated devices; electro-explosive devices; improvised explosive devices; and all similar or

Вибухонебезпечний предмет (ВНП)

Всі боєприпаси, що містять вибухові речовини, ядерні речовини чи запалювальні речовини, біологічні та хімічні елементи (сполуки).

Примітка: в англійській мові надають перевагу терміну відносно вибухових боєприпасів в загальному. Напр.: Бомби та бойові частини; керовані та балістичні ракети; артилерійські, гранатометні постріли; ракети та боєприпаси малого калібру; всі міни, торпеди, глибинні заряди, підривні заряди, підривні заряди; піротехнічні

related items or components explosive in nature. [12], [15]

заряди, касетні боєприпаси, кластери та вибухові пристрої, електронні вибухові пристрої, СВП, та подібні вибухові пристрої чи їх складові.

Explosive ordnance clearance

EOD procedures undertaken by qualified personnel to reduce or eliminate the threat posed by explosive ordnance from a defined area. [12]

Очищення від ВНП

Процедури знешкодження ВНП, що проводяться кваліфікованим персоналом, для зменшення чи усунення загрози ВНП з визначеної території.

Explosive ordnance disposal (EOD)

The detection, accessing, uncovering, identification, mitigation, rendering safe, recovery, exploitation and final disposal of explosive ordnance, regardless of condition.

Note: Explosive ordnance disposal extends to explosive remnants of war and stockpiles, or other explosive ordnance that has become hazardous by damage or deterioration. [12], [15]

Знешкодження ВНП

Виявлення, оцінка, ідентифікація, переведення у стан, що виключає несанкціоноване спрацювання, видалення та утилізація в залежності від наявних умов.

Примітка: знешкодження ВНП поширюється на вибухонебезпечні залишки війни та запаси, або інші вибухонебезпечні боєприпаси, які стали небезпечними в результаті пошкодження або старіння.

Explosive ordnance disposal advisor

EOD qualified personnel who are able to advise on EOD activities and support the commander and all staff functions through planning, preparation, execution and transition of operations. [12]

Радник зі знешкодження ВНП

Кваліфікований спеціаліст зі знешкодження ВНП, що спроможний надавати поради щодо діяльності зі знешкодження ВНП та допомогу командиру і офіцерам штабу на етапах планування, підготовки, виконання та розвитку операції.

Explosive ordnance disposal incident

The suspected or detected presence of unexploded explosive ordnance, or damaged explosive

Випадок зі знешкодження ВНП

Прогнозовані чи виявлені ВНП, що не вибухнули чи пошкоджені ВНП, що несуть загрозу

ordnance, which constitutes a hazard to operations, installations, personnel or material.

Note: Not included in this definition are the accidental arming or other conditions that develop during the manufacture of high explosive material, technical service assembly operations or the laying of mines and demolition charges. [12], [15]

для виконання операції, споруд, особового складу чи матеріалів.

Примітка: це визначення не включає в себе випадкове переведення в бойове положення, чи інші умови, що створюються під час виготовлення бризантних вибухових речовин, технічних робіт зі збирання та приведення в дію, чи закладання мін чи підривних зарядів.

EOD operation

An operation to reduce or eliminate the effects of explosive ordnance. [12]

Операції зі знешкодження ВНП

Операції щодо зниження чи усунення наслідків від ВНП.

EOD procedures

Those particular courses or modes of action taken by explosive ordnance disposal personnel for access to, diagnosis, rendering safe, recovery and final disposal of explosive ordnance or any hazardous material associated with an explosive ordnance disposal incident. [12]

Процедури знешкодження ВНП

Це визначені напрями чи моделі діяльності, що застосовуються персоналом зі знешкодження ВНП для виявлення, розпізнавання, знешкодження, вилучення та остаточного знищення ВНП чи будь-яких небезпечних речовин, пов’язаних з інцидентом знешкодження ВНП.

Explosive ordnance reconnaissance (EOR) The investigation, detection, location, marking, initial identification, confirmation and reporting of suspected unexploded explosive ordnance in order to determine further action. [12], [15]

Ідентифікація ВНП

Дослідження, виявлення, розташування, маркування, первинне розпізнавання, підтвердження та звітність про можливий ВНП, що не розірвався для визначення подальших дій.

Explosive ordnance threat

An indication of the potential harm to military forces from the number, nature, disposition and detectability of explosive ordnance in a

Загроза ВНП

Показник потенційної загрози (нанесення втрат) військовим силам у залежності від кількості, складу, розподілу сил та їх здатності до

given area. [12]

виявлення ВНП у заданому районі.

Explosive remnants of war (ERW)

Unexploded explosive ordnance and abandoned explosive ordnance. [12]

Вибухонебезпечні залишки війни (ВЗВ)

Боєприпаси, що не вибухнули і залишені вибухонебезпечні предмети.

F

False

An incident though reported in good faith as a potential improvised explosive device subsequently diagnosed as a false alarm. [11]

Фальшивий випадок

Подія, коли було повідомлено про підозрілий предмет, що може бути СВП, проте після перевірки виявилось, що це був помилковий виклик.

Find

An item of explosive ordnance, weapons or other terrorist / insurgent or military equipment / resources, found either during a planned search or during other operations. [11]

Знахідка (Find)

Вибухонебезпечні предмети, зброя чи інше військове спорядження/ресурси, що належить терористам/бойовикам чи виявлено під час проведення запланованого пошуку чи інших операцій.

Fire

To detonate the main explosive charge by means of a firing system. [15]

Підрив

Детонування головного заряду ВР елементами бойового ланцюгу.

Firing circuit

In land operations, an electrical circuit and/or pyrotechnic loop designed to detonate connected charges from a firing point. [15]

Вибухова мережа

В контексті наземних операцій, електрична або вогнева вибухова мережа, призначені для підривання з'єднаних зарядів з підривної станції.

Firing point

That point in the firing circuit where the device employed to initiate the detonation of the charges is located. [15]

Підривна станція

Це позиція в електричній вибуховій мережі, де розташований пристрій, що приводить до детонації зарядів.

Force Protection

All measures and means to minimize the vulnerability of personnel, facilities, equipment and operations to any threat and in all situations, to preserve freedom of action and the operational effectiveness of the force. [15]

Захист Сил

Всі заходи і засоби для того, щоб звести до мінімуму уразливість персоналу, об'єктів, обладнання та операцій до будь-якої загрози і в усіх ситуаціях, з метою збереження свободи дій та оперативної ефективності військ (сил).

Forensically enabled intelligence (FEI)

The intelligence resulting from the collection, processing, analysis, and interpretation of forensic materials and data, and the contextual data associated therewith, and other available intelligence, which answers a commander's or decision maker's information needs concerning events, locations, ideology, persons, networks, or populations of interest. [15]

Дані, зібрані із застосуванням криміналістичних процедур

Дані, що отримують в результаті збору, опрацювання, аналізу та пояснення криміналістичних матеріалів та даних, тлумачення ситуативних даних та інші наявні докази, які задовольняють інформаційні потреби стосовно діяльності, розташування, ідеології, осіб, мережі чи цільової групи населення.

H

Hide

A space in which resources are concealed. It may be used before, during or after an incident and be static or mobile. [10], [11]

Схованка (Hide)

Простір, в якому сховані ресурси. Вона може бути використана до, протягом чи після випадку(події) та бути стаціонарною чи мобільною.

Hoax

Within C-IED an IED incident that involves a device fabricated to look like an improvised explosive device,o ra false warning of the presence of an improvised explosive device, intended to purposely and maliciously create fear or elicit a response. [11]

Хибний СВП

В контексті протидії СВП (ознаки присутності СВП), що застосовується для хибного попередження про наявність СВП чи пристрій (муляж), виготовлений таким чином, щоб він виглядав як СВП, призначений, для цілеспрямованого і навмисного виклику страху чи необхідної

реакції (дії).

Homemade Explosive (HME)

Non-standard explosive mixtures/compounds which have been formulated/synthesized from available ingredients. Most often utilized in the absence of commercial/military explosives.

Саморобна вибухова речовина

Нестандартна вибухова суміш/сполука вибухових речовин, які були сформовані/синтезовані з доступних інгредієнтів. Найчастіше застосовують при відсутності промислових/військових вибухових речовин.

I

Improvised Explosive Device (IED)

A device placed or fabricated in an improvised manner incorporating destructive, lethal, noxious, pyrotechnic or incendiary chemicals and designed to destroy, incapacitate, harass or distract.

Note: It may incorporate military stores, but is normally devised from non-military components. [12], [15]

Саморобний вибуховий пристрій (СВП)

Пристрій, встановлений або виготовлений імпровізованим способом, що містить руйнівні, смертельні, отруйні, запальні, піротехнічні матеріали або хімікати, призначені для знищення, каліцтва, виснаження або відволікання уваги.

Примітка: ці пристрої можуть включати в себе матеріали військового призначення, але, як правило, складаються з компонентів не військового походження.

Improvised Explosive Device Disposal (IEDD)

IEDD is the location, identification, rendering safe and final disposal of IEDs. [11]

Знешкодження СВП

Знешкодження СВП це виявлення, ідентифікація, знешкодження і остаточне знищення СВП.

Improvised explosive device event

An event that involves actions or activities in relation to improvised explosive devices. Such actions include explosion; attack; attempted attack; find; hoax; false; turn-in. [11], [12]

Випадок з застосуванням СВП

Подія, яка включає дії чи діяльність пов’язану з СВП. Такі дії включають: вибух; напад; спробу нападу; виявлення; СВП-приманки; пристрої, випадково прийняті за СВП; доповідь.

Initiation

The action of a device used as the first element of an explosive train which, upon receipt of the proper impulse, causes the detonation or burning of an explosive item. [15]

Ініціювання

Дія первинного елементу вибухового ланцюгу, внаслідок сприйнятого початкового імпульсу, яка спричиняє детонацію або загорання вибухової речовини.

J

Jamming

Deliberate interference, caused by emissions intended to render unintelligible or falsify the whole or part of a wanted signal. [15]

Радіоперешкода

Навмисне втручання, спричинене розповсюдженням радіохвиль, призначене для того, щоб зробити незрозумілим та спотвореним весь чи частину потрібного сигналу.

L

Line search

Reconnaissance along a specific line of communications, such as a road, railway or waterway, to detect fleeting targets and activities in general. [15]

Перевірка шляхів сполучення

Розвідка вздовж конкретної лінії сполучення, такої як дорога, залізниця чи водний шлях з метою виявлення тимчасових цілей і взагалі, будь-якої діяльності.

Logistic disposal

In explosive ordnance disposal, the moving of explosive ordnance from a place where stockpiles are kept, utilizing a variety of methods that may not necessarily involve destruction.

Note: Logistic disposal may or may not require the use of render-safe procedures. [12]

Логістична утилізація

При знешкодженні ВНП, переміщення ВНП з місця де зберігаються запаси, утилізація різними способами, що не обов’язково можуть включати знищення.

Примітка: логістичне знешкодження може потребувати чи не потребувати застосування процедур знешкодження.

M

Mine

In land mine warfare, an

Міна

В мінній війні вибуховий

explosive munition designed to be placed under, on or near the ground or other surface area and to be actuated by the presence, proximity or contact of a person, land vehicle, aircraft or boat, including landing craft. [15]

боєприпас, призначений для установки під землею, на землі, біля поверхні землі або в іншому середовищі з метою вибуху внаслідок присутності, наближення або контакту з людиною, транспортним засобом, авіацією, човном, включаючи засоби висадки.

Mine clearance

The process of removing all mines from a route or area. [15]

Розмінування

Процес повного вилучення мін із маршруту руху чи з будь-якої зони шляхом їх знищення або знешкодження.

Mine disposal

The process of rendering safe, neutralizing, recovering, removing or destroying mines. [15]

Знешкодження мін

Процес нейтралізації, переведення в безпечний стан, вилучення, переміщення чи знищення мін.

Minefield

In land mine warfare, a defined area in which mines have been emplaced. [15]

Мінне поле

В бойових діях з застосуванням наземних мін, це визначена площа, на якій встановлені міни.

Misfire

The failure of a weapon, munition or other device to fire or explode as or when expected due to a fault in the firing system, initiator, propellant or other charge. [15]

Неспрацювання

Збій спрацювання зброї, боєприпасу чи іншого пристрою при пострілі чи вибуху в зв’язку з помилкою у вогневій системі, засобі ініціювання, вишибному чи інших зарядах.

Munition

A complete device charged with explosives, propellants, pyrotechnics, initiating composition or chemical, biological, radiological or nuclear material, for use in military operations, including demolitions.

Note:

Боєприпаси

Цілісні конструкції, споряджені вибуховими, метальними, піротехнічними, ініціюючими, або хімічними, біологічними, радіаційними, чи ядерними речовинами, які застосовуються при приведенні

In common usage, "munitions" (plural) may be military weapons, ammunition and equipment;

Ammunition. Prefered term(s): munition. [12], [15]

військових операцій, у тому числі підривів.

Примітка:

в англійській мові слово «munitions» у множині може означати не тільки боєприпаси, але також зброю і військове спорядження;

також викор. термін Ammunition

N

Neutralization

Actions taken to eliminate an explosive ordnance threat by permanently interrupting its functioning.

Нейтралізація

Дії, що спрямовані на зниження загрози від ВНП, шляхом повного переривання його функціонування.

P

Pyrotechnics

A mixture of chemicals which, when ignited, is capable of reacting exothermically to produce light, heat, smoke, sound or gas, and may be used to introduce a delay into a firing system because of its known burning time. The term excludes propellants and explosives. [15]

Піротехнічні засоби

Суміші хімічних речовин, які при запалюванні, можуть екзотермічно реагувати з виділенням світла, тепла, диму, звуку чи газу, та можуть бути використані для сповільнення вогневої системи, використовуючи відомий час горіння. Термін виключає вибухові речовини.

R

Radio-controlled IED (RCIED)

An IED initiated electronically in a wireless method consisting of a transmitter and receiver (i.e. personal mobile radio (PMR), cell phone, cordless phone, pager, etc). [6], [11]

Радіокерований СВП

СВП, що ініціюється дистанційно електронним способом, за допомогою передавача та приймача (напр. персональний мобільний радіозв'язок, мобільний телефон, радіотелефон, пейджер та інш.

Render safe procedures (RSP)

The portion of the explosive ordnance disposal procedures involving the application of special explosive ordnance disposal methods and tools to provide for the interruption of functions or separation of essential components of unexploded explosive ordnance to prevent an unacceptable detonation. [9]

Процедури (порядок) знешкодження

Ряд процедур знешкодження ВНП, що включає застосування спеціальних методів та інструментів знешкодження вибухонебезпечних предметів для переривання функціонування або відокремлення важливих компонентів для виключення несанкціонованої детонації.

Rendering safe

An explosive ordnance disposal procedure involving the application of special methods or tools with the intention of interrupting the functions of, or separating, essential components of unexploded explosive ordnance to prevent detonation, combustion, toxic release or another unacceptable effect. [12]

Знешкодження (приведення в безпечний стан)

Процедура знешкодження ВНП, що включає застосування спеціальних методів та інструментів, з метою переривання функцій чи відокремленню основних компонентів ВНП, що не вибухнув для запобігання детонуванню, запалюванню, вивільненню токсичних речовин чи інших подібних наслідків.

Route clearance

In land operations, the detection and if found, the identification, marking and neutralization, destruction or removal of mines or other explosive ordnance, improvised explosive devices and booby traps threatening a defined route to allow a military operation to continue with reduced risk.

Note: Route clearance is normally conducted by military units. [15]

Очищення шляхів

В наземних операціях виявлення та ідентифікація, маркування чи знешкодження, знищення або ж переміщення виявлених мін чи інших вибухонебезпечних предметів, саморобних вибухових предметів, мін пасток, з метою безпечного продовження військових операцій на визначеній ділянці дороги.

Примітка.: очищення шляхів зазвичай проводиться військовими підрозділами.

Route reconnaissance

Reconnaissance along a specific

Розвідка шляхів

Розвідка вздовж визначеного

line of communications, such as road, railway or waterway, to provide new or updated information on route conditions and activities along the route. [15]

шляху сполучення, такого як дорога, залізниця чи водний шлях з метою добування інформації щодо стану шляху сполучення та діяльності вздовж нього.

Route search

Route Search differs from Route Check or Route Clearance in that it is normally conducted by Advanced or Intermediate Search trained personnel using additional specialist equipment. A cordon may be required to provide security so that the Search Teams' primary focus is on searching. The entire route is normally searched rather than specific points; the result is that there is a higher level of assurance that the route can be safely trafficked.

Пошук на шляхах

Пошук на шляхах зазвичай проводиться особовим складом, що пройшов тренування для проведення розширеного та проміжного пошуку з застосуванням додаткового спеціального оснащення. Для забезпечення безпеки може знадобитись встановлення оточення, щоб групи пошуку зосереджувались безпосередньо на виконанні завдання. Весь шлях зазвичай перевіряється частіше за визначені місця; в результаті цього вищий рівень впевненості в тому, що цей шлях є безпечний для переміщення.

S

Search (Military)

The management and application of systematic procedures and appropriate equipment to locate specified targets in support of military operations. Specified targets may include people, information and material resources employed by an adversary.

Military search is subcategorised as Advanced and Intermediate, which require formal training, and Basic.

Пошук (військовий)

Управління та застосування систематичних процедур та відповідного оснащення для визначення спеціальних цілей для забезпечення військових операцій. Визначені цілі можуть включати осіб, інформацію та матеріальні ресурси, що застосовуються противником.

Військовий пошук ділиться на розширений та проміжний, які потребують формального та базового навчання.

Search adviser

The advisor which is responsible for the planning and execution of

Радник з пошуку

Радник, що відповідає за планування та виконання операцій з

Advanced/Intermediate Search operations (as qualified) and continuation training for Search Teams. [10], [11]

розширеного/ проміжного пошуку (відповідної кваліфікації) та подальших тренувань для груп пошуку.

Search coordinator

A search coordinator is an embedded staff officer at formation / battle group level, who has received intermediate or advanced search training and can conduct the detailed planning and preparation of search activities. He provides advice to the commander integrates search activity intoother military activities and oversees subordinate search advisers. [11]

Координатор з пошуку

Координатор з пошуку це штабний офіцер, призначений на рівні формування/бойової групи, який пройшов навчання з проміжного чи розширеного пошуку і може детально планувати та готувати пошукову діяльність. Він дає поради командуванню щодо включення пошуку до інших видів військової діяльності та наглядає за радниками з пошуку, які знаходяться в його підпорядкуванні.

Self-destruct

Self-destruct is the capacity of an ordnance to function after a certain period of time whatever if it function as desire or not. (informal).

Самознищення

Самознищення це спрацювання боєприпасу після визначеного проміжку часу, незалежно від того чи спрацював він за призначенням чи ні.

Self- deactivation

In land mine warfare, automatically rendering a mine inoperable and there fore safe to handle by the exhaustion of a component essential to the operation of the mine. This process may be reversed by the replacement of the exhausted component, for example a battery. [15]

Самодеактивація

В наземних мінах автоматичне переведення пристрою в нефункціонуючий стан і поява можливості безпечно провести роззброєння міни. Міна може бути переведена в робочий стан шляхом встановлення вилученого компоненту, наприклад, елементу живлення.

Self-neutralization

The rendering of a mine inoperable, but not necessarily safe to handle, by means of an automatically functioning mechanism incorporated into the mine. This process may be

Самонейтралізація

Дія, спричинена за допомогою пристрою, що є невід’ємною частиною міни, та робить міну недіючою (не активною), але не завжди безпечною в поводженні з

reversible. [15]

нею. У наземних мін цей процес може бути зворотним.

Shaped charge

A charge shaped so as to concentrate its explosive force in a particular direction. [15]

Кумулятивний заряд

Заряд, що формується таким чином, щоб сконцентрувати свою вибухову силу у конкретному напрямку.

Situational awareness (SA)

The knowledge of the elements in the battlespace necessary to make well-informed decisions. [15]

Володіння ситуацією (Ситуативна обізнаність)

Знання про елементи середовища ведення бойових дій, необхідні для прийняття обґрунтованих рішень.

Spot jamming

The jamming of a specific channel or frequency. [15]

Спрямоване подавлення

Подавлення визначеного каналу чи частоти.

STANAG

Preferred term: NATO standardization agreement. [15]

Стандарти НАТО

Надається перевага терміну: Угода зі стандартизації НАТО.

Standing operating procedure (SOP)

A set of instructions covering those features of operations which lend themselves to a definite or standardized procedure without loss of effectiveness.The procedure is applicable unless ordered otherwise. [15]

Постійно діючі оперативні процедури (ПДОП)

Набір інструкцій, що охоплюють ті особливості операції, що дозволяють застосування визначеної або стандартизованої процедури без втрати ефективності. Процедура застосовується, якщо не визначено інше.

Stockpile

In explosive ordnance disposal, a large quantity of explosive ordnance. [12]

Скупчення ВНП

В контексті знешкодження ВНП, це велика кількість ВНП зосереджених в одному місці.

Submunition

Any munition that, to perform its task, separates from a parent munition.

Суббоєприпаси (елемент касетного боєприпасу

Будь-які боєприпаси які

Submunitions are classified as bomblets, grenades, or mines. [15]

відокремлюються від боєприпасу-носія бойових елементів.

Суббоєприпаси поділяються на бойові елементи касетних боєприпасів, гранати та міни.

Suicide improvised explosive device (SIED) [6]

Суїцидальні СВП

T

Tactics, techniques and procedures (TTP) [6], [14]

Тактики, техніки та процедури (ТТР)

Technical intelligence

Intelligence concerning foreign technological developments, and the performance and operational capabilities of foreign materiel, which have or may eventually have a practical application for military purposes. [15]

Технічна розвідка Розвідка з питань технологічного розвитку іноземних держав характеристики та оперативні можливості іноземних зразків, що мають чи потенційно можуть мати практичне застосування в оборонних цілях.

U

Unexploded explosive ordnance (UXO)

Explosive ordnance which has been primed, fuzed, armed or otherwise prepared for action, and that has been fired, dropped, launched, projected or placed in such a manner as to constitute a threat to operations, installations, personnel or material and remains unexploded either by malfunction or manufacturing defect or for any other cause. [12], [15]

Вибухонебезпечні предмети, що не вибухнули (ВНВ)

Вибухонебезпечні предмети (ВНП), підготовлені до використання або використані шляхом встановлення капсуля, запала/підривника / детонатора, переведення в бойове положення або іншим чином, вистрілені, скинуті, запущені або випущені і несуть загрозу для проведення операції, спорудам, особовому складу чи ресурсам, проте не вибухнули через несправність конструкції, дефект виробництва або з будь-якої іншої причини.

V

Victim-operated improvised explosive device (VOIED) [6]

СВП, який приводиться в дію жертвою

Vulnerable point (VP)

Vulnerable points are those locations where it is particularly advantageous for an adversary to place an explosive device or booby trap than elsewhere.

In the context of C-IED, a vulnerable point is a specific location that is assessed to be a likely site for IEDs to be emplaced because of terrain, channelling, pattern-setting or the enemy's previous employment.[15]

Імовірні місця для ймовірного встановлення вибухових пристроїв

Імовірні місця це ті ділянки де, порівняно з іншими територіями, в противника є особливі переваги для встановлення вибухових пристроїв чи мінних пасток.

В контексті П-СВП, імовірні місця це особливі ділянки місцевості (рельєф, перешкоди) або місця де раніше ворогом встановлювалось СВП, які оцінюються як типові для встановлення СВП.

W

Weapons intelligence team (WIT)

WIT is a pool of specialists that investigate IED incidents when tasked. Their main task is to gather, analyse, collate and distribute technical / tactical intelligence and forensic evidence, in support of the exploitation. [11]

Група зі збору та первинного аналізу доказів

Група зі збору та первинного аналізу доказів (WIT) це об'єднання спеціалістів, що досліджують випадок з застосуванням СВП відповідно до поставленого завдання. Їх основна мета зібрати, проаналізувати, співставити та класифікувати тактичну/технічну складову розвідувальних даних та докази з метою забезпечення подальшого аналізу.

АБЕТКОВИЙ ПОКАЖЧИК (українська мова)

Б

Біометрія 7
Боєприпаси 20
Боєприпаси, що не вибухнули 12
Бомба 7

В

Вибух 13
Вибухова мережа 16
Вибухова речовина промислового виготовлення 9
Вибухові речовини 13
Вибухонебезпечні залишки війни (ВЗВ) 16
Вибухонебезпечний предмет (ВНП) 13
Вибухонебезпечні предмети, що не вибухнули (ВНВ) 27
Використання інформації 13
Випадок з застосуванням СВП 18
Випадок зі знешкодження ВНП 14
Виявлення 11
Володіння ситуацією (Ситуативна обізнаність) 25

Г

Група зі збору та первинного аналізу доказів 27

Д

Дані, зібрані із застосуванням криміналістичних процедур 17
Доктрина 11

Е

Елемент невилучення 5
Елемент або пристрій невилучення 6

З

Загроза ВНП 15
Заряд 7

Н

Нейтралізація 21
Неспрацювання 20

П

Переведення з бойового положення в безпечне 11
Перевірка шляхів сполучення 19
Підрив 16
Підривна станція 16
Піротехнічні засоби 21
Постійно діючі оперативні процедури (ПДОП) 25
Пошук (військовий) 23
Пошук на шляхах 23
Процедури (порядок) знешкодження 22
Процедури знешкодження ВНП 15

О

Обстеження території (району) 6
Операції зі знешкодження ВНП 15
Оціночний заряд вибухової речовини 13
Очищення від ВНП 14
Очищення території 6
Очищення шляхів 22

Р

Радіоелектронна боротьба 12
Радіоелектронне подавлення 12
Радіокерований СВП 21
Радіоперешкода 19
Радник з пошуку 23
Радник зі знешкодження ВНП 14
Розвідка шляхів 22
Розмінування 9
Розмінування (Гуманітарне розмінування) 10

Засоби радіоелектронної протидії радіокерованим СВП 9
Захист Сил 17
Звичайні боєприпаси 9
Знищення на місці 11
Знахідка (Find) 16
Знешкодження (приведення в безпечний стан) 22
Знешкодження звичайних (штатних) боєприпасів 9
Знешкодження мін 20
Знешкодження ВНП 14
Знешкодження СВП 18
Знешкодження хімічних, біологічних, радіаційних та ядерних ВНП 8
І
Ідентифікація ВНП 15
Імовірні місця для ймовірного встановлення вибухових пристроїв 27
Ініціювання 19
К
Касета (касетний боєприпас) 8
Керований боєприпас 8
Координатор з пошуку 24
Кумулятивний заряд 25
Л
Логістична утилізація 19
М
Міна 19
Міна в безпечному положенні 11
Міна-пастка 7
Мінне поле 20
Руйнування пошкодження 10
С
Самодеактивація 24
Самознищення 24
Самонейтралізація 24
Саморобна вибухова речовина 18
Саморобний вибуховий пристрій (СВП) 18
СВП керований по проводах 8
СВП, який приводиться в дію жертвою 27
Скупчення ВНП 25
Спільна публікація 5
Споряджання (переведення у бойовий стан) 6
Спрямоване подавлення 25
Стандарти НАТО 25
Суббоєприпаси (елемент касетного боєприпасу 25
Суїцидальні СВП 26
Схованка (Hide) 17
Т
Тайник 7
Тактики, техніки та процедури (ТТР) 26
Технічна розвідка 26
Ф
Фальшивий випадок 16
Х
Хибний СВП 17
Хімічні, біологічні, радіаційні та ядерні ВНП 8

Додаток 1.

Бібліографія

1. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 08.01.2014 року №1 “Про затвердження Інструкції про порядок виконання робіт з виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів”.

2. ДСТУ 3966:2006 “Засади і правила розроблення військових стандартів на терміни та визначення понять”.

3. Військовий стандарт 01.001.003 (Видання 3) Військова стандартизація. Порядок розроблення і реєстрації військових стандартів.

4. Військовий стандарт 01.001.004 (Видання 3) Військова стандартизація. Вимоги до побудови, викладення та оформлення військових стандартів.

5. Військовий стандарт 01.001.008 (Видання 2). Військова стандартизація. Правила і методи впровадження та застосування міжнародних військових нормативних документів (AAP-03 Ed. J Ver. 3, Production, maintenance and management of NATO standardization documents, NEQ).

6. AAP-15 Ed. 2017-2018 NATO glossary of abbreviations used in NATO documents and publication.

7. AOP-38 Ed. 5 – Specialist glossary of terms and definitions on ammunition safety.

8. IMAS 04.10 - Glossary of mine action terms, definitions and abbreviations.

9. STANAG 2282 Ed: 2 Interservice explosive ordnance disposal operations on multinational deployments - ATP-72(A).

10. STANAG 2283 Ed: 3 – Allied tactical doctrine for military search - ATP-3.12.1.1 Edition C.

11. STANAG 2295 Ed: 4 – Allied joint doctrine for countering improvised explosive devices (C-IED) - AJP- 3.15 Edition C.

12. STANAG 2628 Ed: 1 – Allied joint doctrine for explosive ordnance disposal support to operations - AJP-3.18 Edition A.

13. STANAG 2933 Ed 3: – Land forces explosives and demolition accessories interchangeability catalogue in wartime AOP-19(D).

14. STANAG 2999 Ed: 10 – Use of helicopters in land operations doctrine - ATP-49 Edition G.

15. STANAG 3680 Ed: 5 – NATO glossary of terms and definitions (English and French) - AAP-06 Edition 2018.

16. STANAG 6502 Ed: 1 – Technical exploitation - AIntP-10 Edition A.

17. STANAG 6515 Ed: 1 – Countering threat anonymity:biometrics in support of nato operations and intelligence - AIntP-15 Edition A.

Ключові слова: боєприпаси, вибух, вибухова мережа, вибухові речовини, вибухонебезпечний предмет, елемент невилучення, заряд, знешкодження (переведення в безпечний стан), знешкодження мін, знешкодження ВНП, ідентифікація ВНП, касета, кумулятивний заряд, логістична утилізація, міна, міна в безпечному положенні,нейтралізація, неспрацювання, переведення з бойового положення в безпечне, підрив, пошук, очищення території, радіокерований СВП, радіоперешкода, розмінування, самознищення, самонейтралізація, саморобна вибухова речовина, суббоєприпаси (елемент касетного боєприпасу), тайник, технічна розвідка, хибний СВП